

**Tervezet a
MŰVÉSZETSZOCIOLÓGIA
szabad bölcsészti BA-előadáshoz**

**Készítette: Dr. Almási Miklós
ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutató Intézet**

A művészet egy-egy kor és egy-egy társadalmi viszonyrendszer alrendszere: nem függetlenítheti magát a társadalmi élet áramlataitól. Az alkotó, a mű születése – az általa hordozott tartalmak – valamint a művet közvetítő intézmények, s végül a befogadó egyaránt szociális feltételek mentén rendeződnek. Ez a belső kölcsönhatás együtt él mind a művészet – újkori – autonómiájával, valamint a művészet által megvalósított funkciókkal (rítus, vallásos szerep, ideologikus legitimáció, ill. hatalmi reprezentáció stb.) melyek a korábbi korszakok művészetét jellemezték. A művészet és társadalom viszonya nem egyoldalú, nem egyszerű függésről van szó (amennyiben a művészetet a társadalom által determinált alakulatlak tartjuk, - mint az egyszerűsített marxizmusban. Interdiszciplináris tudományág, amennyiben, történelmi, esztétikai, vallásszociológiai valamint gazdaságtörténeti tudományterületekből építkezik. Egyes művészeti ágaknak, befogadási viszonyoknak, intézményeknek olykor önálló szociológiai kutatások néznek utána. Azaz bonyolult kölcsönhatás munkál e viszonyban, melynek szerkezetét, egyes megoldási alakulatait kutatja a művészetszociológia.

A félév témái:

- 1) Művészet és társadalom: róla, neki, a társ. adja feltételeit. Ki mozgat kit? Kedvező és kedvezőtlen trendek. Társadalmi- és kor-meghatározottság. Állam és művészet, művészet-üldözések, cenzúra, - kurzus-művészet, támogatás, közöny.
- 2) A társadalom kulturális tagoltsága
- 3) alkotás felől: a művész társ helyzete – céh, pap, a művészi autonómia, - szabadság és éhezés. Tőke és művészet.
- 4) befogadó felől: a művészet igénye, divatok, a befogadó hogyan befolyásolja a művészeti trendeket.
- 5) közvetítők: intézményszociológia – kiadó, koncertrendező, művészet képző intézmények, múzeum, kiállítás, galéria, magazinok, újságok. Egyes művészetek hatása egymásra.
- 6) Társadalmilag kialakult köznyelvek szerepe, a divat – az egyedi művész felett, társadalmi átörökítésben.
- 7) Kultusz, egyházi művészet, szabad fogyasztás: a művészeti piac.
- 8) Az emberiség nevelője, emberiség emlékezete stb.
- 9) Ideologikus áramlatok és a művészet – ideológia hordozó, ideológia-kritika, társadalomkritika, ill. utópisztikus funkció megvalósítója. (A művészet, mint „a jövő hírnöke”)
10. Művészetszociológiai elméletek – Marx, Max Weber, frankfurti iskola, Lukács, Bourdieu, Niklas Luhmann

Irodalom:

- Löwenthal, Leo: Irodalom és társadalom, Gondolat, 1973
- Hauser Arnold: A művészet szociológiája. Gondolat, 1982
- Kamarás István: Az irodalom olvasója. In: Olvasatok, 1996
- Adorno, Th. W., „Fétiskarakter a zenében és a zenei hallás regressziója”.
In: *Zene, filozófia, társadalom*. Gondolat, 1969, 227-274. ; „
- Adorno, Th. W.: A félműveltség elmélete”, in: Wessely A. (szerk.), *A kultúra szociológiája*. Osiris, 1998, 96-113.
- Lukács Gy., "Megjegyzések az irodalomtörténet elméletéhez", in: *Ifjúkori művek*. Magvető, 1977, 385-421.
- Radnóti S., „Tömegkultúra”. In: *Tisztelt közönség, kulcsot te találj...* Gondolat, 1990, 256-283.o.
- Wolfe, T., *Festett malaszt*. Európa, 1984
- Bourdieu, P.: „A művészeti észlelés szociológiai elméletének elemei”,
in: Józsa P. (szerk.), *Művészetszociológia*. Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1978, 175-200;
- Antal Frigyes, *A firenzei festészet*. Gondolat, 1986, 293-307 és 398-405.
(A fejezet címe: „A művészek társadalmi helyzete”; valamint „Egykorú vélemények a művészetről”)
- Adorno, Th. W.: *Einleitung in die Musiksoziologie*, 1962